

Observatoriul este de două ori în
septemana, miercuri și sâmbătă.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu
cu post'a în lăintrulu monarhiei
pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— În străinatate pe 1 anu 10 fl.
său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său
11 franci; — numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie său linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la adou'a și a
trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face în
modulu celu mai usioru prin assem-
natiunile postei statului, adreseate de
a dreptulu la Redactiunea Diariului
Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 49.

Sibiu, 17/29 Iunie 1878.

Anulu I.

Cestiunea Transilvaniei la Congresulu europénu.

(Fine.)

Industria noastră transilvană și preste totu austriacă nu numai că nu e în stare să țină concurența cu industria celorlalte state, dară ne scotu din piațele românești chiaru compatrioții noștri sași și austriaci emigrați acolo din cauzele pe care nu e locu a le numără aci. Asia de es. în capital'a București, unde înainte cu 30 de ani abea eră o mică colonie de 500 suflete luterani și calvini, astăzi chiaru după aratarea parochiloru respectivi numărulu luteranilor (sași ardeleni și pucini prusiani) ajunge la 4000: patru mii de suflete; era alu calvinilor (toti magiari) preste 2000 suflete. Numărulu catholicilor de diverse nationalități (germani, francesi, italieni, magiari) e celu puțin în doitu; era numărulu romanilor ardeleni, chiaru și mulți banatieni și ungureni, trecuți și asediați în Romani'a este celu mai puțin împatratu. Partea cea mai mare din emigranți renunțându la protecțiunea austro-ungară, ceru indigenatul românesc. Ni s'au produsu destule facturi originale din țeri străine, din care se potu convinge oricine, că multime de articlii de manufacturi ardelenesci sunt cu 10 până la 30% mai scumpe de câtu se cumpara acele din susu numitele țeri. „Kelet“ ne vorbi de es. și despre sticlari'a (glajari'a) unui comite din secuime. Se mergea la București că se vedea cu ochii sei, că sticlari'a de Belgiu este celu puțin cu 20% mai efina. Ne mai spune că fabricele de spiritu dela noi facu treaba mare în Romani'a. Au facutu în anulu spirat, potu mai facu și astăzi pe câtu mai stau rusii în țiera; dară în timp normalu nu facu nimic. Lasu că în ambele parti ale Romaniiei s'au înființat mai multe fabrice de spiritu, dară poporul din Romani'a nu bea în proporțiune nici a 10-a parte pe câtu beau populațiunile din țerile noastre.

Noi dorim din adanculu sufletulu că afacerea Transilvaniei se ajunga în congresulu europénu; deca inse acelea aru fi tractate cu superficialitatea omenilor dela „Kelet“, atunci comitele Andrassy aru lua de siguru unu respunsu, pe care nu i-aru veni să lu pu la oglinda. „Deca industria țeriloru occidentali bate și scote pe industria austro-ungară din tôte piațele, caus'a principale este, că în alte țeri capitalurile se dau celu multu cu

5%, era la noi cu 15 până la 50%, pe langa care nu mai potu fi vorba de nici-o industria.“

Astăzi e constatatu în tóta Europ'a prin experiența de unu seculu întregu și cu mii de exemple din dilele noastre, că tôte fabricele și alte întreprinderi industriale, câte platescu la capitaluri imprumutate, interese mai mari că 6%, mai curendu său mai tardiu trebuie să cadă și să apună fără nici-o mila și îndurare. Apoi în Transilvani'a și Ungari'a se ține prea fericitu ori-care va fi avendu bani luți împrumutu cu 10%. Regula generale care mai trece încă totu de onestă și gratioasă, amu potea să dicem, că este 12%, era de aci în susu merge în infinitu asia, în câtu numai Dumnezeu se 'și face mila de țiera. Cautati în scirile de la bursele Europei și ve convingeti astăzi că și în erna trecuta, candu se mai discutase această cestiune, că în Angli'a capitalistii nu 'și potu eloca sutele lor de milioane nici cu 3%, ci le ținu morte. În Franci'a, Belgiu, Elveti'a se afla capitaluri sute de milioane cu 4 și 5%, numai nu pentru ungureni. Intieptii ministeriali dela „Kelet“ nu vedu cumu se întorc în cerculu vitiosu dicându: Nu avem bani; deci comitele Andrassy, congresulu europénu se ne deschida cale largă în țerile vecine, că se ne aducem bani de acolo. Dară cumu aveți să castigati voi acei bani! Furtulu și rapitul se pedepsește și acolo, deca nu cu furcile că pe la noi, nesmintitu inse cu munca la saline (ad metalla, ad mineralia). Că se le subjugati cu armele, nu ve lasa nici acelea popora, nici Europ'a. Că se insielati, nu poteti, căci acelea popora sunt fără nici-o asemenare mai de spirit, mai destepți dela natura decâtu totu Burta-verde ai voștri îngrasati că slanin'a ranceda, dedati a caleților în tóta comoditatea, a nu pleca la drumu până a nu bea cafea'ă ferbinte, a nu manca decâtu supă și rasolu cu „sauce“, friptura și „cocu“, a nu dormi decâtu pe pilota de pene și pe perini de pufu. Apoi domnșiorule Jánoska, comerțulu în resaritu nu se face nici dormindu, nici cu pung'a lata, dieu inse nici cu capitalulu luat pe 48% dela Herr Itzig Rubinstein. Preste acestea, cumu iti transportedi dta marfa dela voi până la gar'a calei ferate? Cu câte doue mârțioge și cadieturi de cai secuiesci înhamati la caruțior'a de forma primitivă de înainte cu 1500 de ani, tocma cumu se vede până în dio'a de astăzi în țerile din Caucasu, ori cu nise rupturi de boi

românești, mugitori de fôme și sete, nemangaiati cu sare preste totu anulu, căci de să calcamu pe sare în o parte mare a țerei, dară e scumpă focu, și țieranulu nu mai are pe ce cumpara nici cu câtu se 'și sare mamalig'a. În același timp sciti voi ce facu fabricanții și minarii europeni, speculanții și comisionarii? Isi au facute bucati de cali ferate a le lor, pe distanțele dela fabrica, magazinu, mina (baia) până la gara, său până în cutare portu maritimu, său de riu ce se vârsa în mare. Până ce încarci tu pe carucenele tale ardeleni dela 10 până la 50 cantarie celu multu, europénulu încarca și transporta în 2—3 ore câte una mie de cantarie, curatu numai cu atâtea spese, cu câtu ai încarcatu tu pe ardelenii ței țienuti până astăzi întrunecă și în umbr'a mortiei. Ar mai trebui să sciti și voi întieptii dela Clusiu celu puțin atata, că mai mulți articlii de marfi, caroru nu le strica umediela contrasă din apele mării, precumu este ferulu crudu, sticlari'a, petrari'a etc. se transporta chiaru din Angli'a până la Galati-Brail'a, franco că saburra, prin urmare proprietariulu marfei este scutitu de speșele chiriei la articlii de aceia. Asia europeni sunt în multime de casuri fôrte indestuliti, deca la produsele și fabricatele lor le remane în punga chirii că castigu curatu, fia până la orice portu din marea egeică, marea neagra său dela Dunare. Capitalu efținu, chiria nimicu, ce mai vrei? Mai vreu ceva. Eu ardelenu ori ungurenu sarantocu lucră cu capitalu de câte 10—20 de mii că comerciantu său industriaru; amu familia numerôsa, pretindu prin urmare să am castigu curatu celu puțin 20% preste interesele capitalulu străinu. Europeanulu lucră cu sut'a și cu sutele de mii, elu prin urmare se pote indestula cu 5% castigu, căci dela 100 de mii are 5000 dela 200 mii 10.000 și asia mai departe.

Si din tôte acestea miserii se ne scotia congresulu?! Dară sciti dv. ce se vorbesce chiaru în dilele acestea despre Ungari'a și Transilvani'a pe la Congresulu din Berolinu? Mergeti de 'i ascultati. „Bôl'a cea mai periculôsa de care sufere Ungari'a și țerile adnexe, caus'a principale prin care ea s'a discreditatu definitivu în ochii staturiloru europene este: Magiarismulu. Furiôs'a pasiune de a magiarisa pe immens'a majoritate a locuitoriloru țerei, atentatele necurmăte asupra vietii nationale a slaviloru și romaniloru au strabatutu la audiulu Europei, au

Foisor'a „Observatoriului“.

Canteculu gintei latine.

(Continuare și fine).

Er texturile sunt urmatorele:

Latin'a ginta e Regina
Intr'ale lumei ginte mari;
Ea porta în frunte-o stea divina,
Lucindu prin timpil seculari.
Menirea ei totu înainte
Maretiu îndrepta pasi sei;
Ea merge în capulu altoru ginte,
Versandu lumina în urm'a ei.

Latin'a ginta'i o vergina
Cu farmecu dulce, rapitoru;
Strainu în cale'i se inclina
Si pe genunchi cade cu doru.
Frumôsa, via, zimbitore,
Suptu ceriu seninu, în aeru caldu,
Ea se miréza'n splendidu sôre,
Se scaldă în mare de smaraldu.

Latin'a ginta are parte
De-ale pamentului comori,
Si multu voiosu ea le imparte
Cu cele-lalte-a ei surori.
Dar' e teribila în mania,
Candu bratiulu ei liberatoru
Lovesce în crud'a tirania
Si lupta pentru alu ei onoru.

În diu'a cea de judecata,
Cându, fația în ceriu cu Domnulu santu,
Latin'a ginta va fi-intrebata:
Ce ai facutu pe acestu pamentu?
Ea va respunde susu și tare:
„O! Dôrne, în lume câtu amu statu,

„În ochii sei plini de admirare
„Pe tine te-amu reprezentatu!“

La latina stirpe è regina
Intra le grandi stirpi del mondo.
Essa porta in fronte una stella divina
Rilucendo tra i tempi secolari.
Il destino sempre innanzi
Magnificamente dirige i passi de lei.
Essa marcia in capo ad altre stirpi
Versando luce sulle proprie orme (dietro di sé.)

La latina stirpe è una vergine
Dallo incanto dolce, rapitore.
Lo straniero in faccia a lei s'inchina
Ed a ginocchi cade adorando.
Bella, vivace, sorridente,
Sotto cielo sereno, nell'aere caldo,
Essa si specchia allo splendido sole,
Si bagna in mare di smeraldo.

La latina stirpe ha (buona) parte
Dei tesori della terra,
E molto volentieri essa li divide
Colle altre (di lei) sorelle.
Ma è terribile nell'ira
Quando il suo braccio liberatore
Colpisce la cruda tirannide
E lotta pel proprio onore.

Nel giorno di quel giudizio,
Quando, nel cielo, in faccia al Signor santo,
La latina stirpe fia interrogata:
„Che ha fatto sopra questa terra?“
Essa risponderà alto e fermo:
„Oh! Signore, al mondo quanto vi sono stata,
„Ai suoi occhi pieni di ammirazione
„(gli è) te (che) ho rappresentato!“

La race latine est reine
Parmi (entre) les grandes races du monde.

Elle porte sur le front une étoile divine
Qui luit (luisant) à travers les temps séculaires.
Le destin, — toujours en avant, —
Dirige ses pas d'une manière grandiose.
Elle marche à la tête des autres races
En versant la lumière sur sa trace (derrière elle.)

La race latine est une vierge
Au (avec) charme, doux, ravissant.
L'étranger en face d'elle s'incline
Et a genoux tombe avec un désir mêlé de regret.
Belle, vive, souriante,
Sous le ciel serein, dans l'air chaud,
Elle se mire au soleil splendide,
Elle baigne dans une mer d'émeraude.

La race latine a (sa) part
Des trésors de la terre,
Et bien (beaucoup) volontiers elle les partage
Avec ses autres sœurs (avec les autres de ses sœurs.)
Mais elle est terrible en (sa) colère
Quand son bras libérateur
Frappe la cruelle tyrannie,
Lutte pour son honneur.

Au jour de ce jugement
Quand au ciel, en face du Seigneur saint,
La race latine sera interrogée:
„Qu'a-t-elle fait sur cette terre?“
Elle répondra haut et ferme:
„Oh! Seigneur, au monde tant que je suis restée,
„A ses yeux pleins d'admiration
„C'est toi que j'ai représenté!“

Urméza apoi 27 „notes explicatives“ despre originea, derivarea, însemnarea și pronunțarea mai multoru cuvinte din textulu romanu. În fine încodată textulu romanu, de desubt cu orthografia francesă pentru înlesnirea cetirei lui din partea francesiloru. Brosiur'a conține optu fecie, plus invelitorea și este tipărită în „tipografia di propaganda.“

Textulu romanu este scrisu cu orthografi'a cu

instrainatu pe popórale civilisate de càtra Ungari'a si le-au inspiratu grija mare, cà acelu fanaticismu nationale, acea fortia brutale cu care se încerca magiarisarea popóraloru, póte se traga in urm'a sa evenimente triste. Arabii si turcii au fostu fanatici pe terenulu religiosu si au facutu sila popóraloru pe acelasiu, nici-odata inse ei nu s'au încercatu se le inpuña limb'a prin fortia, nici prin legi coercitive. Deci acumu candu recunóscemu principiulu nationalitatiloru in tierile turcesci si candu Europ'a este decisa a'lu pune si acolo in aplicare, cu atátu mai virtosu ea va insiste la timpulu seu, cá acelasiu principiu se fia respectatu si in monarchi'a austro-ungurésca. Ungari'a cere imprumuturi dela popórale europene; acelea inse n'au bani de datu pentru scopuri de esterminarea nationalitatiloru prin magiarisare, de unde se urmedie noue turburari de pacea publica in acésta parte a lumii etc.

Eca acéstea si altele de natur'a acestora sunt opiniunile care se manifesta asupra referintiloru din patri'a nóstra in conversatiunile diplomatiloru adunati in Berlinu la congressu si afara din elu. In càtu pentru industri'a si civilisatiunea ce se lauda ungurenii cà au se duca in Orientu, apoi de nu ar mai fi fostu alta ocaziune, espositiunea actuale dela Parisu este prea de ajunsu, cá lumea intrega se cunósca pe de plinu trist'a loru inferioritate; cà-ci dupa tóte scirile càte vinu din Parisu, Ungari'a cu espositiunea sa de acolo facu completu fiasco, in càtu ar fi fostu multu mai bine se nu fia participatu de locu la acea espositiune, in care si asia este reprezentata mai multu numai espositiunea nemtiloru si a slaviloru din Ungari'a, éra nu a maioritatiei popóraloru.

O voce seriósã in ór'a suprema càtra clerurile romane si fruntasii poporului romanu in caus'a instructiunei popularie.

De unu archipresbiteru.

Budapesta 1878. (8-vo micu pagina 46.)

(Urmare.)

Cu introducerea sinodalitatii, adeca a vietii constitutionale prin diecese, anume prin cele ortodosse, s'a aplicatu pe langa fie-care Consistoriu càte unu individu sub titlulu de referinte scolaru, si prin acest'a se crede, ca s'ar fi facutu unu lucru mare! Ei dar, ce se facea unu individu la càte 500—600 de scóle? Cumu unulu atare se póta corespunde si in centru, prin referade si proiecte, si se póta esi si prin comune, pentru d'a examina si controla tóte, a-si castiga esperientia, a influentia prin vedi'a si sciinti'a sa la faci'a locului? Séu ca dora influenti'a directa, conducerea si control'a nemedilocita, pre care in tierile culte se pune celu mai mare temeiu, pre care Christosu si-a basatu latirea cu succesu a legii, a invetiaturei si luminei, la noi n'ar fi de lipsa, aru fi chiaru de prisosu?!

Póte se va dice, ca scólele se cercetéza de inspectorii districtuali, adeca de protopopi. Bine aru fi se fie si asia: dar — durere cà nu e! Pentru ca cele mai multe protopopiate, mai alesu in partile

semne; cu tóte acestea, francesii cá se'lu póta ceti, au fostu necessitati a lu-interpretá cu caracterele loru, cá si candu ar fi fostu cu orthografi'a romana fóra semne. De es.:

La-ti-na djin'-te é rédj-ne
Ejn-tréal-lé lou-mii djin-té mari.
Ea poir-tein-frontóute stéa divine
Lou-tchind' prine tim'-pii sé-cou-lari.

In fine inca o observare.

Din cele de susu este deci invederatu, cà reu intielegu unii din discipolii dlui Alexandri, cari luandu dreptu modelu de limba unele piese de ale dsale, pe cari a fostu necessitatu a le scrie in jargónele si provincialismii respectivi, nesuescu a introduce in limb'a nóstra nisce archaismi vechi din evulu mediu, bastardi, barbarismi bulgaresci, serbesci, russesci, turcesci. Probabilu chiar, cà multora din acestia le-ar fi mai convenitu cu totulu altu limbagiu. De es. in locu de:

Dar e terribila'n mania,
ar fi doritu:

Dar e grozava in mania,
séu in locu de:

Se lupta pentru alu ei onoru:
Se lupta pentru a ei cinste;

possibilu cà ddloru ar fi alesu in adinsu cuvinte cá: nadejde, obêrsia, sluga, alcature etc. totu mai minunate, . . . dar cu de aceste unde amu ajunge?

Amu ajunge acolo, cá se dâmu lumii latine causa de a prepune, cà romanii facu istoriei sila, cà ei ambla se mistifice lumea cu originea loru, cà in fine dreptu voru fi avendu muscalii literati candu tienu un'a, cà si romanii sunt slavi, séu celu multu amestecatura de vlachi bulgariti.

Petra-Petrescu.

Ungariei, suntu mari si estinse, cu càte 40 si mai multe comune, ale caroru comunicatiuni rele tocmai pe timpulu candu se tienu prelegerile — cine nu le cunósce? Astfelu, daca nu alt'a, apoi acésta calamitate publica impedeca multu o administratiune prompta.

Avemu si noi càteva gimnasie, dintre cari unele de ani se afla in imprejurari fórté critice, si óre facut'amu noi ceva pentru ajutorarea loru? Protestantii si calvinistii, ale caroru gimnasie sunt in conditiuni multu mai bune ca ale nóstre, facu in totu anulu colecte pentru gimnasiile loru; dar noi de ce se nu facemu? Ganditu-ne-amu macaru la ameliorarea salariiloru profesoralu? Spuna cei ce sciu ca s'a facutu ceva!

VI.

Pentru cá cu mai mare efectu se se póta face acestea, mai inainte de tóte ni trebuescu organe corspundietorie, organe cari se planúesca bine si se puna acestea bine in lucrare. Va se dica, ni trebuesce o organizare scolare multu mai corespundietória de càtu cea de astadi.

Nou'a organizare dupa a mea parere, aru avea se incépa din centru, chiaru de susu de la Metropolia, se imbracisíeze diecesele, se spriginésca si conda organele loru centrali, si se se estinda privighiarea pàna diosu in comune. Vreu se dicu, cà la ambele metropolii se se infintieze oficie séu senate scolare metropolitane permanenti, compunendu-se acestea din cei mai probati ómeni practici in litere, in administratiune si didactica; unii pentru compunerea séu censurarea si edarea càrtiloru de scóla, alții pentru administrarea invetiamentului in centru si controlarea aceluia prin partii, pàna la scóla dela satu.

Amu atinsu anume aceste doué calitati si respective recerintie, facia de barbatii de scóla; pentru cà numai cu un'a nu se póte ajunge scopulu, de orece alt'a este a face càrti de scóla, si a conduce si controlá invetiamentulu practicu, si alt'a e a inventá modulu si midilócele necesarie pentru redicarea de edificie scolare, pentru facerea de lefe invetiatoresci si crearea de fonduri scolare, si asia mai de parte pentru informarea séu capacitarea parintiloru asupr'a folosului scólei si invetiamentului, ca asia pe de o parte se contribue de buna voia la sustienerea scólei, ér pe d'alt'a sa-si tramita pruncii regulatu la scóla. Aceste doué diferite recerintie nu se afla, de càtu esceptiunalmente, in prea pucini ómeni la olalta.

Senatele si respective oficiele scolare metropolitane, aru fi pentru introducerea solidaritatii si respective a armoniei necesarie intre tóte partile, aru fi pentru sustienerea uniformitatii in tóte instituttele scolare confessionali, atátu in privinti'a planului de invetiamentu, càtu si a càrtiloru de scóle, cari introduse, se intielege, totdeun'a cele mai bune, dupa unii si aceiasi auctori in tóte scolele romane, s'aru compune mai cu inlesnire; càci s'aru si potea premiá multu mai avantajosu, putendu-se dá si multu mai eftine; càci unde acelea astadi trebuescu in 5000 de esemplarie, atunci voru trece 15—20,000 de esemplarie.

Amu atinsu, care aru fi chiamarea organeloru metropolitane scolare; dup'aceasi chiamare ele aru avea a controlá si cursulu invetiamentului prin eparchii; càci ce folosu aru fi, daca o parte aru progresá, si ceealalta aru regresá? S'aru nasce din corpulu nationalu si bisericescu unu monstru, de viéti'a precaria, scurta. Membrulu ce nu progreséza, mai curendu séu mai tardiu aru decadea, s'aru uscá, si asia aru trage dupa sine curendu slabirea si decaderea totului. Peste totu, unu corpu necompactu, séu nesanetosu in tóte membrele sale, nu póte prosperá, nu póte resiste nici luptelor celoru multe ordinari, cu atátu mai pucinu celoru extraordinari ale vietii. Nu este iertatu se negrigimu si se perdemu nici macaru unu satuletiu; càci perdiendu adi ceva, mane ceva, perderea ne devine — regula, si decaderea, perirea, numai o cestiune de timpu.

Deci precumu in tóte organismele mai perfecte, si anume in corpulu omenescu, este unu superioru care are functiune a ingrigi de intregitatea corpului si de uniformitatea nutritiei si functiunei acestuia, asie si in societatea nóstra bisericesca trebue se fia unu organu superioru si cu acestea si atributiuni, care se póte grige, cá cealalte organu inferiori se-si implinésca functiunile loru essactu; apoi atare organu pentru scóle nu póte fi altulu, de càtu unu senatu scolaru metropolitanu, investitu cu autoritatea si capacitatea necesaria, precumu si cu medilócele de lipsa.

Amu potea adauge, cà atari senate scolare metropolitane la ambele metropolii aru mai avea si acea chiamare, ca intre ambele Metropoliei romane

se stabilésca un'a contielegere fratiésca, pentru casurile, candu in cutare comune romanesci nice si cu doué confessiuni, nepotendu-se tiené doué scóle confessionali, s'aru aretá necesitatea d'a se sustienea, cu poteri unite, numai un'a, pentru ambele confessiuni romane.

Organisandu-se asia senatele scolare langa metropolii, aru urmá organizarea senatelor scolare eparchiali, unde totu la càte 150 de scóle aru trebui se se aplice càte unu referente, totodata si inspectoru districtuale preste acele scóle, fiecare responsabile de scólele din districtulu seu. Alu acestoru functionari oficiu ordinariu ar fi, nu numai a referá in consistoriu afacerile scolare din districtulu loru, si a relationá Consistoriului essactu despre starea acelor.

In urm'a acestor'a aru veni a se organisá inspectoratele tractuali. Aceste aru trebui restrinse la unu numeru micu de comune dupa opiniunea mea, pana la càte 15 celu multu 20 de comune intr'unu inspectoratu, pentru ca inspectorulu tractualu se le póta cercetá celu pucinu de càte doué ori in anu, in dile de Duminece si de serbatori. Intonezu aici anume dilele de Duminece si de serbatori, fiindu sciutu, cà poporulu nostru are multa lipsa de svatu si indemnu, pentru spriginirea scólei si ameliorarea lefei invetiatoresci, apoi si pentru tramitarea prunciloru la scóla, si pentru provederea loru cu càrtile necesarie; apoi atare svatu si indemnu numai in Duminece si serbatori se póte cu folosu adresá poporului, de óre-ce preste septemana elu regulatu lipsesce de acasa, fiindu dusu dupa economi'a sa, si 'n totu felulu de trebi ale sale.

(Inbulditi de alte materii, a caroru publicare o ceru imperiosu impregiurările timpului presente, curmamu aci estrasele din acésta carte, siguri fiindu cà cei competenti in cestiune voru ingriji, ca scólele nationali se se smulga din acestea latiuri in care ve vedu incurcate).

Transilvani'a.

Sibiiu, 16/28. Juniu. Pace salutaria, nu européna, nici orientale, ci numai locale districtuale, inchiáieta intre 6 comune rurale si intre cetatea Sibiiu, séu déca ve mai place, intre romani si sasi, alaltaeri in 13/25. Iuniu la tribunalulu regescu de aici.

Sunt 27 de ani, de candu parte mare din locuitorii marelui principatu alu Transilvaniei suferé cà de una ciurma rea de asia numitele procese urbariali remase ca blastemu seculariu pe capetele loru in urm'a tiraniei feudale. Gangren'a feudalistica transportata si la noi cá bóla epidemica din Germani'a, adoptata si in Ungari'a cu ambele braçia, a strabatutu pàna si in sinulu unoru popóra din firea loru democratice, cá romanii si cá sasii din Transilvani'a. Natiunea politica sasésca fu asia de infectata prin feudalismu, in càtu ea uitandu de ceea ce era, lacomise a joca role de seniori feudali din evulu mediu, a incalca preste mai multe comune, odenióra totu asia de libere cá si comunele curatu sasesci. De aici discordii necurmte, adesea insocite de batalii civili, apoi processe seculare neterminabili. Din tóte acelea processe romano-sasesci cele mai grave si mai memorabili au fostu ale asia numiteloru scaune (districte) filiali Saliscea si Talmaciu cu natiunea sasésca, apoi ale celoru siepte sate si ale altoru 13 (Branu-Zernesci-Tohanu) cu cetatea Brasiovulu. Sute de mii s'au predatu cu acelea processe in cursulu timpuriloru si la milióne se potu computa daunele cauzate prin ele. Archivele tieriei ne spunu restulu acelor calamitati, care au costatu nu numai averi si sudori, ci si sange.

Comun'a Zernesci pusese capetu processelor inca sub absolutismu prin invoire legalisata, folositoria densei si Brasiovulu. Comunele Branului ii urmara sub sistem'a lui Schmerling. Dara in 7 sate (Sacele) si in susu numitele Scaune processele se continuara si respective se innoira cu violentia sub dualismu. Dieci de mii se versá, executiuni se scotea si spiritele se iritaseru intr'unu gradu asia de mare, càtu intre alții chiaru dn. Colomanu Tisza pre candu era capu alu opozitiunei cunoscuté sub nume de „Tigrii“, interpellase de repetite-ori pe ministrii Deakisti: „Candu vomu sterge odata tóte urmele feudalismului din Ungari'a si Transilvani'a?“ Caus'a saso-romanesca veni, alaturea cu alte cause urbariali nenumerate, in discussiunea dietei unguresci. In fine dupa intrige si traganari fora esemplu, in a. 1871 se sanctioná una specie de lege urbariale suplementaria, adeca Art. LIII compusu din 96 §§-i. Ce se vedi inse! In acea lege dupa-ce se regulá bine reu o multime de cestiuni urbariali, diet'a cunoscéndu abia, cà cestiunile susu citatelor tenuturi si scaune nici-decumu nu potu

tractate după norm'a cauzelor urbariali feudalice, în locu se decida ceva și asupra acelor, se argini a promise în §. 82 că: „Cu privire la teoriile Talmaciu-Salisce și Branu, cumu și la comunele care se țin de acelea, ministrul justiției aduce un proiect de lege separat, relativ la gularea proprietăților respective. Vădindu acela partile litigante, își mai astempera fervea ortareii de procese; au insistat înse cu atâtu mai re pe langa ministeriu pe cali diverse, ca se șa lăta în faci'a dietei cu proiectul de lege promis a. 1871 totu prin o lege. Siese ani au trecut asteptare vana. Atunci vădindu ambele parti ricatiunile necalculabili ce resulta din atâta traga-re, indemnate precumu ni se asigura, chiar de lvoctii lor, se decisera a se impaca. Cele nci comune frumoșe romanesci din scaunulu Sa-scei, s'au impacatu cu universitatea sasêca în 1876 cu condițiune de a desdauna pe acêta entru tôte regaliile și alte pretensiuni cu sum'a moderata de 30 mii florini. Cele 6 comune din e. Talmaciului închiaiera pactulu de impaciure efinitiva asupra tuturor pretensiunilor sasesci entru toti vecii cu sum'a de 130 mii fl. Cei arii cunosc bine impregiurarile locali în acele comune, sigura că nu le va fi prea greu a plati acea suma relative considerabila, și că preste acêta își castiga acare parte linistea sufletêca pentru generatiunile resente și viitôrie, se impușinôdia cauzele de ura și hostilitati, înceta de a mai fi fôra voi'a loru ocari'a partidelor politice din B.-Pesta, și în fine totu dice ministeriului cu ôresi-care mandria: Esci dispensatu de ostenel'a conceptiunei unui nou proiect de lege, care numai Ddiu scie, în a cui favôre ra se șa. O de aru urma totu asia și alte comune care se afla în procese de acêtea fatali, licându'si fiacare: Mai bine o învoiêla macra, lecâtu unu procesu grasu. Cu totulu altuceva ar i, candu una din parti stă neinduplecata la nici-o nevoie.

Sibiiu, 16/28. Juniu. Adunarea generală a asociațiunii transilvane pentru literatur'a și cultur'a poporului romanu. După informațiunile nôstre acea adunare promise a fi în anulu acesta cercetata prea bine. Într'aceea Comitetulu asociațiunei în ședinți'a sa din urma pe langa ce decise a se convoca membrii secțiunilor științifice pe 10. Juliu st. n. aici la Sibiiu, sub Nr. 106 a. c. a și dispusu a se invita membrii asociațiunei la Șiemleu în următorii termini.

În virtutea §.-lui 21 din statutele asociațiunei transilvane, și conformu concludului luat de adunarea generală din anulu trecut în ședinți'a dela 7. Augustu Nr. XLIII în Blasiu: adunarea generală pentru anulu curentu, prin acêta se convoca în opidulu Șiemleu pe diu'a de 4. Augustu c. n. 1878.

Ceea ce se aduce la cunoscinti'a publică, invitându pe toti membrii asociațiunei a luă parte în numeru câtu se pôte mai mare la ședințiile acelei adunari.

Dela șediulu comitetului asociațiunei transilvane pentru literatur'a română și cultur'a poporului romanu.

Sibiiu în 24. Juniu 1878.

Jacobi Bologna, Dr. Josifu Hodosiu,
V. presedinte. Secretariu.

În septeman'a ce trece, avuram patru dile cu ploii dese asia, în câtu potemu dice, că pământulu deocamdata s'a saturatu de apă.

Resinari, 16/28 Juniu. Poimane duminică în 18/30 Juniu se va celebra la noi aniversari'a repausarei prea fericitului arhiepiscopu și mitropolitu Andreiu br. de Siaguna, conformu dispozițiunei luate prin cerculariulu arhiepiscopescu presid. Nr. 1502 a. c., la care solemnitate speram se avemu și ôspeti din Sibiiu.

Dela Șiemleu de a dreptulu luaramu următorii informațiune și respective invitare, la care'i deschidem cu tôte placerea colônele nôstre, rogându totu-odata pe ddnii colegi ai noștri, că se binevoiesca a o aduce la cunoscinti'a lectoriloru.

Șiemleu, 24 Juniu 1878. On. Redacțiune! Apropiându-se diu'a de 4 Augustu st. nou, în care se va ținea adunarea generală a Asociațiunei transilvane pentru literatur'a și cultur'a poporului romanu, în Șiemleulu Silvaniei, vinu cu tôte onôrea a aduce la cunoscinti'a veneratului publicu romanu: că spre a se potê lua măsurile necesare cu privire la încaperile destinate atatu pentru ședinți'a, câtu și pentru membrii singurateci (cortele), sala de balu, eventualmente teatru, prândiu comunu

și carausi'a membriloru carii voru veni pe lini'a Clusiu-Ciucea și Orade-Ciucea, — comitetulu arangiatoriu au aflatu de bine, că toti membrii carii se voru fi decisu a participa la adunarea amintita, sê se însinue în scrisu, până în 20 ale lunei Iuliu a. c. la presedintele comitetului arangeatoriu Rdss. Dn. Alimpiu Barboleviciu în Șiemleulu Silvaniei (Sz. Somlyo).

Asia sunt rogati și invitati cu tôte onôrea toti amicii și patronii culturai și ai literaturai, carii voiescu a participa la adunarea memorata, că se se însinue în scrisu pe terminulu și la locul mentionatu, îngrijindu totu-deodata în interesulu propriu a signala și lini'a pe care au se calatorêca, adeca: Clusiu-Ciucea, Carei-Șiemleu ori Orade-Ciucea-Șiemleu; Zalau-Șiemleu, Oradea-Șiemleu.

Diu'a de 4 Augustu nou cadiendu pe duminică, înainte de a se deschide adunarea, se va servi s. liturgia; prin urmare e de doritu că membrii din departare și mai alesu cei carii voru calatori pe lini'a Clusiu-Ciucea sêu Orade-Ciucea, se si întocmêca drumulu asiê, că pe 3 Augustu cu trenulu de deminêtia neamenatu se sosêca la Ciucea, unde i va astepta comisiunea primitôre sub presiulu Dlui Georgiu Popu deputatu dietalu; că a în casulu contrariu comisiunea nu va garantâ despre carausia.

Spre orientare: Trenulu Clusiu-Ciucea sosêca la Ciucea la 8 ôre deminêtia, era celu de câtra Oradea-Ciucea la 11 ôre totu deminêtia.

Primirea comitetului centrale și a membriloru adunati, de câtra comitetulu arangiatoriu va fi în 3-a Augustu sêr'a la 8 ôre în piati'a Opidului Șiemleu, unde și pe candu au se sosêca din tôte partile.

Toti carii voru ceti acêta invitațiune, se binevoiesca a si tinê de datorintia natională, că se o aduca la cunoscinti'a de repetite-ori, în giurulu și societatea unde se afla, si-a se adopera, că se indemnne la o adunare câtu se pôte mai numerosă.

Din ședinți'a comitetului arangiatoriu.
V. Popu, actuariu.

Dela congresulu europennu.

Cu câtu se țin ședinții mai multe, cu atâtu ceriulu pe de asupra congresului se întuneca mai tare. Din câte 50—60 depesie telegrafice publicate în câte 3—4 dile dela congresulu din Berolinu, nu poti alege mai nici-unu simburu sanetosu. Las' că contradicerele și demintirile urmêdia una după alt'a, și ametiescu lumea în modu necalificabile, dara apoi intrigele samsariloru dela bursele Europei, minciunile lor telegrafate în tôte lumea marescu și mai tare confusiunea. Acestu secretu absolutu, observatu dela diu'a deschiderei în 15 dile, însufla griji mari în tôte spiritele. Urmarea este, că lumea êrasi nu mai crede în pace. Câteva diarie mari chiaru și din Berolinu spunu cu mare indignatiune, că legile moralei și a leonestatiei sunt puse la proba fôrte grea în congresu. Nu se scie mai nimicu din câte cestiuni se voru fi desbatutu și decisu în ședințiile plenarie ale congresului, ba nici dēca se va fi decisu ceva lucru esentiale până în 28 Juniu; unu lucru înse este bine cunoscutu, că unii diplomati facu pretensiuni atâtu de egoistice, plesnescu în facia dreptulu și dreptata cu atâta cinismu, în câtu ti s'ar parea că sunt crescuti undeva în Afric'a ori în Asi'a p'ntre beduini. Din acêta cauza publiculu cugetatoriu a și perdutu de multu ori-ce încredere în trensii. Dupăce membrii congresului n'au nici-o încredere unii într'altii, apoi scrierele dela Constantinopole și preste totu din Turci'a europena i turbura și mai tare si i impedece în lucrările lor. Dela Constantinopole se scie pozitivu, că conspiratiunile nu mai înceta, că ci turcii sunt decisi a delatura și pe acestu alu treilea sultanu Abdul-Hamid, deschiatu, desfrenatu și fricosu că si cei doi de inaintea lui; era generalii turcesci au reorganizatu ôstea preste asteptare. Turcii dorescu din totu sufletulu înnoirea versariloru de sange. Revoluțiunea din muntii Rhodope înca nu s'a terminatu și rusii au de lucru cu ea. În Epiru și Tesali'a, că si pe insul'a Cret'a turcii și grecii își dau din timpu în timpu batalii. Serbi'a și Muntenegru stau cu arm'a la brațu că si candu aru fi se o puna la ochiu în totu momentulu. Intocma este și în Romani'a, unde chiaru acea tacere absolută despre miscările armatei este fôrte semnificativă.

Spre a justifica acêstea pareri ale nôstre despre confusiunea de acumu, nu avemu decâtu se ne provocam la doue diarie din cele mai auctoritative în monarchia, ambele gubernamentale, adeca „Fremdenblatt“ din Vien'a și „P. Lloyd“ din B.-Pesta, ceta optimistu, era aceta pessimistu în cestiunea orientala. „Frbtt.“ din 25 Juniu sustiene, că în cestiunea Bulgariêi s'a facutu unu mare pasu înainte, adage înse, că mai sunt o suta de cestiuni delicate, asupra carora se potu ridica cele mai grele neintielegeri. „P. L.“ din 26 se teme tare, că din congresu nu va esi decâtu o pace putredă, care va dura de joi până mai apoi, sêu că chiaru preste pucinu se va încinge unu nou bellu mai terribile decâtu celu din a. tr. Temerea sa o deduce mai virtosu din impregiurarea, că delegatii turci nu se învoiescu mai la nimicu, punu mereu la proteste și amerintia că voru parasi congresulu.

În câtu pentru cestiunile Romaniêi, nu este adeveratu că ele s'aru fi luate până acuma în discușiune meritoria la congresu, decâtu numai indirecte s'a vorbitu

despre Basarabi'a candu s'a tractatu despre formarea principatului Bulgariêi și s'a pusu cestiunea, că Dobrogea se faca sêu nu, parte constitutivă din Bulgari'a; dara delegatii turci au încurcatu lucrulu prin protestele lor relative mai alesu la cetatea Varna.

Romani'a.

Bucuresci, 13/26 Juniu. Nu avemu nici-o scire autentică despre vreo decisiune luata în congresu în vreo cestiune natională romanêca; dōra înse tocma din lipsa de sciri positive publiculu nostru este fôrte îngrijatu și de 2 septemani încôce chiaru irritatu. Caus'a principale la irritatiune o dete êrasi Alianti'a universală israelita, care precumu infestase în Dec. 1876 pe conferinți'a diplomatiloru din Cpole, asia acumu trimise doi delegatii la congresulu din Berolinu cu memorialu, în care se infira calumniile și minciunile cele mai nerusinate contra Serbiei și mai virtosu contra Romaniêi. „În Romani'a situațiunea israelitiloru fôrte numerosi, este și mai terribile,“ scrie alianti'a isr. cu neaudita impertinentia în memorialulu seu. Nu numai diarele nôstre sustienu cu totu dreptulu, că starea jidoviloru carii au inundatu mai virtosu Moldov'a este multu mai buna decâtu a romaniloru din Transilvani'a, dara despre acestu adeveru se pôte convinge ori-care strainu nepreocupatu și onestu; era dēca vei vedea pe la orasie multime de jidovi trentiurosi și fôrte puturosi, veniti din Galiti'a, Ungari'a și Austri'a, se sciti că ei au venitu goli că napulu, că nu le place se lucre, că s'au gramaditu prea peste mesura multi la unu locu, că în fine chiaru și poporulu dela sate a inceputu a se mai apara de ei că se nu 'lu însiele în mii de moduri. Atâta ve potemu spune, că cu câtu alianți'a israelita se va amesteca cu mai mare obraznicia în afacerile nôstre interne, cu atâtu ur'a și urgi'a contra jidoviloru va cresce, și niciodata Romani'a nu va mai suferi dictatura, fia si dela unu congresu, în cestiuni cumu este acêta. În totu casulu se recomanda pressei romanesci de pretotindeni, că se se ocupe de nou și fôrte seriosu de cestiunea jidovêca.

Correspondenție particularie ale „Observatoriului“.

Naseudu, mediloculu lui Juniu 1878. Domnule redactore! Suntu rare dilele de bucuria pentru locuitorii și inteligenti'a acestui ținutu, suntu rare momentele cari venu se-ne faca a uită necasurile și dorerile ce ne îndura tempulu cu fatalele sale impregiurari. Înse cu câtu suntu acêste mai rari, cu atâtu ne suntu mai placute, cu atâtu ne redica spiritele, ne înaltia ânemele și ne facu se uitamu baremu pre unu minutu necasurile lumei.

Una festivitate dublă a serbatu Naseudulu în dilele dela 2 și 3 ale l. c. Prim'a adunare generală a reuniunei invetiatoriloru din fostulu districtu alu Naseudului, a tracteloru protopopesci Budacu și Bistritia, numita reuniunea Mariana întru onôrea a candu-va fericitulu vicariu și dascalu Ionu Marianu; și prim'a serbatore latina la Montpellier, la care geniulu gentei latine dein oriente a fostu recunoscutu și premiatu de câtra sororile latine dein occidente în person'a marelui nostru poetu Vasile Alesandri.

Permiteti-mi ve rogu, se ve impartasiescu una scurta descriere despre decurgerea acêstei duble festivitati.

Reuniunea a ținutu patru ședinții, cari tôte au fostu bene frecventate de unu numeru însemnatu de invetiatori și de ôspeti. După deschiderea ședinții prime prein presedintele ad hoc alu reuniunei prof. Mas. Popu prein caldurosi termini de salutare, se cetescu statutele aprobate de locurile competente, apoi s'a procesu la constituirea definitivă. Resultatulu este următoriu: presied. prof. Mas. Popu, vice-pres. Cosm'a Anca, secretari Petru Tofanu și Iacobi Popu jun., casariu Teod. Rotariu, control. Gavriila Morariu, membrii comitetului: Isidoru Titieni, Iacobi Popu, Ione Jarda, Ioane Draganu, Michaiu Domide și Ioane Mironu. S'au mai alesu de presedinte onorariu vicariulu Gr. Moisilu, êr' de membru onorariu Basiliu Petri.

Deintre operatele însinuate s'au tractatu: 1. Îndrumare la propunerea limbei române, în care se arată însemnatatea limbei pentru întreaga cultur'a spirituală, scopulu invetiamentului limbistecu în scôl'a normală dein Naseudu, Ione Jarda. 2. Îndrumare la propunerea economiei și în speciale pomologi'a de invet. normală Teodoru Rotariu. 3. Îndrumare la propunerea fizicei împreunata cu esperimentari cu aparatele fizicale prescrite pentru scôlele populare, de invet. normală Iacobi Popu senioru. 4. Îndrumare la instrucțiunea dein gimnastica împreunata cu exercitiu practice sub ceriulu liberu cu unu despartimentu de scolari, de invet. normală Petru Tofanu.

Tote acêste operate au fostu ascultate cu celu mai viu interesu și primite cu aplause animate. Un'a mi-asi permite a recomandâ d-lor d'isertanti și preste totu d-lor invetiatori, adeca a-se folosi și în scôl'a populara numai de acea terminologia ce se folosêca și în scôlele secundare, și respective câtu numai se pôte, a introduce terminologi'a usitata în scôlele dein Romani'a.*)

*) Unitatea terminologiei romanesci în tôte ramurile științelor și în tôte artile este absolutu necesaria. Terminologiile introduse în Romani'a sunt, luându-le preste totu, multu mai bune; dara nu tôte; că ci dēca la noi din cōce vei afla vreo 30% reu alese, germanismi absurdi, cari sfășie urechile, apoi și din celo dai preste vreo 10% de absurditati. Aci se cere critica severă.
Not'a Red.

S'au pertractat mai multe propuneri referitorie la ameliorarea invetamentului popular, s'au decisu infientiarea de reuniuni filiale; s'a luat planulu de invetamentu la revisiune si s'a datu unei comisiuni spre studiere si amplificare. S'a decisu a-se face pasii necesari pentru crearea unui postu de directore seau inspectore generale, cassandu-se toti ceilalti inspectori; regretamu inse că nu a fostu primita. La acestu obiectu voiu mai reveni, s. a. m. m.

Adunarea generale isi va tiené siententiale sale pre anulu venitoriu la Sangeorgiu.

Ce bene aru fi, candu reuniuni de acestea s'aru infintiá in tote partile si candu capii besericeii nóstre s'aru ingriji mai multu de acésta cestiune. Déca inse nece invetatorii dein giurulu resiedentiei episcopesci nu au reuniune, unde se afla focariulu; ce se dicemu despre celelalte tienuturi. Dar' destulu.

Siententiale au decursu in cea mai frumósa ordine. Nu potu decátu se laudu portarea membriloru si se le gratulezu pentru interesulu si insufletirea manifestata in caus'a scolei, atátu de neglesa de alte parti, má chiaru si de cei datori si competenti.

In 3. s'au intrunitu toti invetatorii la unu prandiu comunu in Otelu Rahov'a, la care cu bucuria am salutatu unu numeru frumosu de inteligenti dein locu, intre cari vicariulu Moisiu, I. Muresianu, Dr. Popu; corpulu profesoralu a fostu forte bene reprezentatu s. a.

S'a toastatu pentru Maiestatea sa imperatulu, pentru ministeriu, episcopu, vicariu Moisiu, presedente, reuniune, comitetu, corpulu profesoralu etc. Citezu aci unu pasagiu dein toastulu bravulu invetatoriu Tergovetiu: „redicatu pentru barbatii de scóla: Mandru de acésta adunare, fericitu intre atáti capi ai scientieloru, n'am alta decátu a dice: Salutare voue, óre multu dorite, ce-mi versati in sufletu atate visuri fericite si-mi petrundeti simtiulu; salutare voue frati de barbatia resariti dein sinulu mandrei natiuni romane si ati crescutu cá si codrii inaltulu Olimpu“ etc.

Dupa terminarea toasteloru oficióse prof. Dr. Alessi in unu toastu redicatu pentru bardulu V. Alesandri arátu cumca diu'a acésta este una serbatore dupla, este diu'a in care Romanimea asista la cea mai stralucita serbatore, este serbatore triumfala a geniulu romanescu. Face istoriculu premiarei operei poetulu nostru V. A. „Cantulu gentei latine“ la Montpellier, cetesce acea poesia, apoi face propunerea a-se tramite marelui poetu telegram'a urmatore:

Lui V. Alesandri Gar'a Mircesci.

Tie Barde alu natiunei romane si alu gentei latine, Tie carele ai cantatu cu doioisii dorerile si suferintiele Romaniloru, ai eternisatu gloriosele fapte ale strabuniloru, ai inaltiatu prin maretiele si poternicele tale versuri reinviat'a vitejia romana, tie-ti aducemu cu viu sentimentu si mandria natiunale sincerele nostre gratulari si felicitari la distingerea recunoscuta de societatea limbeloru romanice prin canteceulu teu sublimu, canteceulu gentei latine. Recunóscerea geniulu teu este recunóscerea natiunei romane, elu ne-a storsu lacrima de bucuria, elu ne inspira fala si sperantia, elu este celu mai stralucitu testimoni culturalu, cea mai frumósa serbatore natiunale pentru Romanimea intreaga, este primulu pasu maretiu la unirea toturoru ficeloru latine intr'unu corpu viu, la una munca nobila si la aspiratiunea latina comuna, pentru a carei realizare se potemu si noi raspunde odata geniulu gentei latine cu cuventele tale: „Pre tene te-amu reprezentatu.“

Atátu toastulu, cátu si poesi'a si telegram'a fura ascultate si primite intre cele mai entusiastece strigari de se traiasca. Telegram'a a fostu scrisa de preste 80 insi. Marele poetu a respunsu urmatorele: Dr. A. in Naseudu. Salutare fratiesca toturoru Romaniloru subscrisi in depesia; sum mandru de gratularile loru. Multumirile mele sincere, V. Alesandri.

I. S. Sela.

Din comitatulu Bistritiei in Transilvani'a, 21 Iuniu. Se vede că dvóstra nu ati primitu nici-o scire directa despre nouele conficte de deunadi intemplate intre sasi si romani.* Aflati dara, că mai intregu comitetulu din Nepos este dusu in temniti'a dela Bistritia, fóra a sci pentru ce. In acea comuna se afla preste 80 soldati de linia si gendarmi de executiune. Adeverat'a stare a lucrulu s'au aratatu de repetite-ori la ministeriu pe cale telegrafica, pána acumu inse fóra nici-unu resultat. Nu credu se ve poteti face idea de calamitatea si de incurcaturile in care se afla acelea comune de trei-ori nefericite. Intr'aceea padurile sunt puse sub ingrijirea unei comisiuni judecatoresci.

In afacerile dela comitatu ne merge fórtu reu. Las' că in reprezentatiunea municipale sasiu se afla in maioritate, prin urmare chiaru si afacerile curatu romanesci depindu numai dela grati'a loru, dara miser'i'a, reulu si rusnea cea mai mare este, că chiaru acésta minoritate romanésca e desbinata. La noi cestiunile de principiu nu se considera, interesele particulare predomnescu. La alegerile din urma amu remasu pacaliti cumplitu. Totu asia se póte se fimu pacaliti si cu alegerile dietali, cá-ci amu mai patit'o. Cei mai multi astépta convocarea unei conferentie electorale, cumu au fostu cele din 1875, 1872, 1869.

(Prea bine: se se tienia in estimpu conferentia la timpulu oportunu? Este inse bine a ne intreba, care cumu ne tienuseramu de conclusele luate in acelea conferentie aprópe in unanimitate si adoptate de cátra singuratici pe parol'a de onóre; séu care cumu le dejuca se dicundu, că interesele locali ceru cá se capituledie, se se inchine auf Gnade und Ungnade, se'si duca capulu pe tipsia; in fine se ne intrebam in fric'a lui D-dieu si in cugetu curatu, care ce interese locali au castigatu prin capitulare. Not'a Red.)

Brasiovu. Dela Directiunea scóleloru centrali romane gr. orient. ni se comunicá Ordinea, in care se tienu examenele publice cu finea anului 1877/78. Esamenele scripturistice si orali de promotiune s'au inceputu in 8/20 si se continua pána in 10 Iuniu st. v. Esamenele publice decurgu:

a) La Gimnasiu si la Scól'a comerciale si reala: Marti in 20 Iuniu st. v. 8—11 $\frac{1}{2}$ óre a. m. cl. I. gimn. A si B. 3—6 $\frac{1}{2}$ óre p. m. cl. II. gimn. reala. Mercuri in 21 Iuniu st. v. 8—11 $\frac{1}{2}$ óre a. m. cl. III. gimn. reala. 3—5 óre p. m. cl. IV. gimn. 5—6 óre p. m. tóte despartimentele din gimnastica. Joi in 22 Iuniu st. v. 8—11 $\frac{1}{2}$ óre a. m. cl. V.—VII. din religiune, l. latina, istoria, fisica si matematica. 3—6 óre p. m. cl. I. II. comerciala. Vineri in 23 Iuniu st. v. 8—10 óre a. m. cl. V.—VII. din l. elina, romana, magiara, germana, istoria naturala si logica. 10—12 óre a. m. tóte despartimentele din l. francesca. 4—5 óre p. m. tóte despartimentele din cantari. Sambata in 24 Iuniu st. v. 10 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$ óre a. m. cl. IV. si V. de copile.

b) La Scól'a primara (normala) de copii si de copile voru examina: Joi in 22 Iuniu st. v.: 8—10 óre a. m. in cl. IV. de copii, inv. I. Dobrean. 3—4 $\frac{1}{2}$ óre p. m. in cl. IIIa. de copii, inv. G. Bellissimus. 4 $\frac{1}{2}$ —6 óre p. m. in cl. IIIb. de copii, inv. I. Aron. Veneri in 23 Iuniu st. v.: 8—9 $\frac{1}{2}$ óre a. m. in cl. IIa. de copii, inv. D. Ciofleu. 9 $\frac{1}{2}$ —11 óre a. m. in cl. IIb. de copii, inv. N. Oancea. 3—5 óre p. m. in cl. I. de copii, inv. I. Peligrad. Luni in 26 Iuniu st. v.: 8—9 $\frac{1}{2}$ óre a. m. in cl. III. de copile, inv. Z. Butnariu. 9 $\frac{1}{2}$ —11 óre a. m. in cl. II. de copile, inv. P. Iuran. 3—4 $\frac{1}{2}$ óre p. m. in cl. I. de copile, inv. S. Cranga. Esamenele in clasele primarie se incheia cu cantari sub conducerea lui G. Ucenescu.

c) Esamenele de maturitate. 1. Esamenulu oralu de maturitate cu scolarii din cl. VIII. gimn. va fi Luni in 26 Iuniu st. v. inainte si dupa amédi. 2. Esamenulu oralu de maturitate cu scolarii din cl. III. comerciala va fi Marti in 27 Iuniu st. v. inainte si dupa amédi. Joi in 29 Iuniu st. v.: Dupa serviciulu divin impreunatu cu rugatiunea de multiamita in biseric'a sf. Nicolae din Scheiu se va incheia anulu scol. 1877/78 cu cetirea clasificatiuniloru si cu impartirea premiiloru in sal'a cea mare a Gimnasiulu. La aceste esamene publice, precumu si la festivitatea de inchieiere are onóre subscris'a Directiune a invita pe parinti scolariiloru, precumu si pe toti amicii si binevoitorii scóleloru.

Beiusiu, 22 Iuniu. (Estrasu.) La noi, cá si in cele mai multe scóle secundarie este inchieierea anulu scolasticu. Sistemulu actualu prescrie pentru profesori si directiuni multime de lucrari si relatiuni oficiose, care tóte ceru timpulu de câteva septemani. Matoritatea (baccalaureatulu) a decursu la noi in 18 si 19 ale l. c. Maturisanti au fostu 22, dintre carii 2 insi au avutu calculu de eximio modo, 2 au absentatu, éra ceilalti au esitu matori. Totu acuma s'a tienutu si usitat'a visitatiune oficiósa scolastica prin dn. Krausz cá directoru supremu, si a esitu spre indestulirea dsale, precumu insusi a declarat. Se dea Dummedieu, cá si relatiunea in susu se sune intocma. Sciti că in acestu gimnasiu se poruncise mai de inainte propunerea istoriei si a geografiei in limb'a magiara si nu mai multu in a nóstre nationale romanésca. Acuma voru se comande si propunerea filosofiei totu in limb'a magiara. Profesorii au remonstratu contra acestei mesuri. Vomu vedea ce va folosí tienut'a dldoru. Se vede că scopurile magiarisarei sunt luate dupa unu metodu bine precugetatu si concentratu. In totu casulu inse elu vene prea tardiu. . .

Sciri diverse literarie.

Cu mare placere facemu locu urmatorulu apellu relativu la istori'a patriei:

Cátra inalt'a nobilime a Transilvaniei! Luandu eu asupra-mi redactiunea sectiunei IV 11 din nou'a editiune a „Cártii de arme“ (marce, insignia, Wappen) a lui Siebmacher de la editorulu respectivu, in care se voru cuprinde numele toturoru familiiloru nobile din Transilvani'a, câte mai existu, si ale celoru cari s'au stinsu, fóra differentia de rangulu si de nationalitate, invitu cu tóta onórea pe onor. familii, care dorescu si au interesu de a conservá inemori'a strabuniloru intr'o schitia istorica scurta, cumu si armele lor (insignia) intr'unu opu de durata neperitóre, recunoscutu preste totu de autenticu si solidu, pána in tempurile cele mai departate:

Cá se binevoiesca a mi-tramite catu mai curendu una schitia din istori'a familiei si a posesiunei; una copia dupa arborele genealogicu alu toturoru membriloru de la celu de antaiu strabunu pána in timpulu de faciá specificarea exacta de datele (anulu, lun'a, diu'a,) prin care s'au castigatu ori confirmatu nobilitatea, rangulu de cavalleru, de baronatu, de comite, séu indigenatulu de Ungari'a, Transilvani'a, ori din provinciile hereditarie austriace; una descriptiune exacta a armeloru dupa diplome, si déca se póte, unu desemnu alu armeloru, prin care artistulu editorulu se fia pusu in stare de a le reproduce cu perfectiune.

Publicatiunea se face absolutu gratis, fóra nici o indatorire reciproca. Fia-care fascióra costa 6 marce val. ren. in argintu; se póte cumpera si numai una câte una, ér eu, cerendu-mi-se de cátra onor. familii, sunt'gat'a se o anumescu, in care se va fi cuprindiendu cutare familia.

In fine rogu pe toti barbatii de scientia, pe istorici, archivari, bibliothecari si pre toti patriotii transilvani, cá se binevoiesca a'mi fi de ajutoriu, mai vertosu cu respectu la familiile, cari au apusu, pentru-cá, in cele din urma, acésta intreprindere va fi spre onórea frumósei Transilvanie si totu-odata de ajutoriu pretiosu istoriciloru scrutatori.

In casu, candu prin bunetatea celoru ce se ocu cu collectiuni istorice, mi-ar veni arme si sigille autentice de a le cetatiloru, oppideloru si comuneloru rurali, le-asiu adauge si pe aceste la finea opul intregu.

C. de Reichenau.
Sibiiu, Kempelgasse Nr. 2.

Not'a Redactiunei la acestu apellu. Noi cunóscem prejudetiele ce domnescu in dilele nóstre asupra priv legieloru si distinctiuniloru aristocratice; dara totu as scimu se ne esplicamu si cauzele esistentiei de clase aristocratice in trecut. Aici inse nu e vorb'a nici de un nici de alta din aceste consideratiuni, ci puru si simp de materialu istoricu. In Ungari'a si Transilvani'a, chiaru facundu abstractiune totale de renegat se afla multe mii de familii curatu romanesc care posedu diplome nobilitarie, cá totu atáte documente autentice si stralucite, cá protoparinti lor isi castigasera merite mari si essentiali pentru aceste patrii, pentru care isi castigasera acelea distinctiuni, prin urmare drepturi civili si politice la aceste patrii. Invitamu deci si noi pe tóte acelea familii onorabili, citindu cu atentiune invitarea generosulu barbatu de de Reichenau, se nu'si pregete a'i facilita prea inte resant'a lucrare, prin tramitarea de genealogii, copii de diplome, monografi, sigille, cátu se póte mai curendu si mai exactu.

Literariu.

„Albin'a Carpatiloru“ Dl. V. Romanu, ed torulu fóiei „Albin'a Carpatiloru“ anuntia, ca in urm' repozarii lui Ioanu Lapedatu, tóta staurinti'a de a afl altu redactoru, care se tienia fóia acésta la inaltimea e a remasu fóra resultatulu si astfelu se vede necesitat a intrerupe edarea foiei „Albin'a Carpatiloru“, pána cand se va gasi unu redactoru, care sa póta corespond asteptariiloru. Avemu tóta sperantia ca dl. Romanu i va succede a afla pentru fóia sa unu redactoru cores pundietoriu. (Tel. rom.)

Cunoscintie economice.

— La ingrasiarea porciloru contribue multu, déca li se pune din tempu in tempu intr'unu unghiu altu cotetiulu loru câte o cantitate óre care de faina de carbuni de lemnu pisati si stropiti cu apa.

— Unu vinu turbure se póte limpedi amestecandu in elu pulbere de gipsu arsu, care contribue si la intarirea lui.

— Vinulu care au luat u mirosu de bute se póte cura, turnandu in elu untu de lemnu finu si mestecandu'lu Untulu de lemnu 'i ia mirosulu si remane deasupra.

— Butile se potu curati de mirosu turnandu in ele $\frac{1}{2}$ punctu acidu sulfuricu (vitriolu fumegatoriu), punendu'li dopulu si clatindu-se bine. Firesce cá apoi butea astfelu tracta trebue spalata bine cu apa.

— Pentru a inainta incoltirea semintieloru, este bine a le inmuia in glicerina inainte de a le semena.

— Margelele de margaritariu se spala fórtu frumosu, punendu fia-care marga intr'o bucatia de pandia, presarandu-se cu sare si leganduse bine. Asia apoi se clatescu in apa caldisióra, pána ce se topesce sarea. Dupa aceea se scotu margelele, se stergu si se usca la temperatura normala.

— Pandiari'a ingalbinita se face érași alba, déca o speli cu lapte acru-zara, si apoi cu sapunu.

— Ca antidota in contra inveninarii cu belladonna póte servi ap'a calda cu untu, uleiú séu lapte; séu apa de sapunu séu otietu.

— Arsuri in facia disparu, déca se ungu mai desu cu sange próspetu de pastravi.

— Midiloculu celu mai bunu in contra pistruiloru fetiei este lacramile de primavara ale vitiei de via, cu care se spala apoi faci'a.

Post'a redactiunei.

Siemnitiu, 12 Iuniu. Venita numai alalta eri. Cérca la adunarea gener. in 4 Augustu. — Caransebesiu 21. De siguru, dara ceva mai tardiu. — Aradu 25. Cátu mai curendu. — B.-Pesta 25. In data-ce va permite spatiulu. — Deva 26. Se va indrepta. Siomcuta-mare. Intocma cumu dorosci, la Transilvani'a! Sant-Georgiu la Nasaudu. Inainte cu 2 ani trebuiați se scrieti asia, pe candu era atacatu cu furia in Clusiu. Acumu ceva patientia, dara se va face. — Bucuresci, 14/26. „Spectateur“, nu e pentru publiculu nostru; nu asia se apara cestiunile nóstre. Aci nu incapu glume.

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 28 Iuniu.

Galbiniu imperat. de auru	fl.	5.54 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.35 „
Imperialu rusescu	„	9.35 „
Moneta germana de 20 marce	„	12.22 „
Sovereigns englesi	„	12.— „
Lira turéasca	„	11.— „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	101.70 „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

24 Iuniu n.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	98.50 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	— „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	94.— „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„	88.— „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	74.— „
Imprumutulu municipalu non (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	89.— „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„	155.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	27.40 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	72.50 „
Dacia'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	180.— „
Romani'a, Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	50.— „